

**Kinderparticipatie in de BSO
'Wat wij te zeggen hebben'
1999 en 2006: stand van zaken
kinderparticipatie in Zuid-Holland
Resultaten enquête onder BSO voorzieningen in Zuid-Holland**

Inleiding

In 1999 is gestart met het project Kinderparticipatie in de BSO. Na zeven jaar ontwikkelen en implementeren wordt het project afgesloten. Bij de start in 1999 is een enquête gehouden onder de BSO-voorzieningen in Zuid-Holland. Door middel van een aantal vragen aan BSO's is gekeken naar de wijze hoe buitenschoolse opvangvoorzieningen kindparticipatie in 1999 hanteerden.

In 2006 heeft JSO een vervolgonderzoek gehouden om na te gaan hoe de BSO sinds 1999 omgegaan is met kindparticipatie en hoe op dit moment de stand van zaken is rondom dit onderwerp.

Doelstelling van het onderzoek

Onderzoek naar de mate van implementatie en uitvoering van kindparticipatie op zowel praktijk- als beleidsniveau. De ontwikkeling is afgezet tegen de nulmeting in 1999.

De kernonderdelen in het onderzoek zijn:

- Invoering van kindparticipatie in beleid.
- De wijze waarop kindparticipatie in de praktijk zichtbaar wordt: type activiteiten, welke werkwijzen zijn gebruikt, weten de kinderen dat zij inspraak hebben, hoe vaak zien kinderen resultaten, de participatiegraad nu en in de toekomst.
- De toerusting van de groepsleiding op kindparticipatie.
- Gebruik van ondersteuning van JSO (trainingen, materiaal en begeleiding).

Samenvatting van de resultaten

Respons

In 1999 zijn er 132 enquêtes verstuurd naar de locaties van de BSO-voorzieningen. Hiervan zijn er 34 retour gekomen, dit is 26%.

In 2006 zijn er in totaal 399 vragenlijsten verstuurd waarvan er 89 retour zijn gekomen, dit is 29%.

In 2006 zijn de vragenlijsten naar locaties gestuurd en naar stichtingen. Van de locaties is de respons 26% (N=58) en van de stichtingen 39% (N=31). Van de respondenten in 2006 heeft de helft van de stichtingen bij JSO trainingen gevolgd en is begeleid bij het opstellen van beleid. Van de locaties heeft 43% trainingen gevolgd en is de helft ondersteund met het opzetten van beleid.

Samenvatting van de vergelijking tussen 1999 en 2006

Meer dan 80% van de BSO instellingen heeft nu een pedagogisch beleidsplan. Dit is ten opzichte van 1999 een verdubbeling. In dit pedagogisch beleidsplan is bij de helft van de BSO's kinderparticipatie opgenomen. Dit was in 1999 nog maar 25%. Ook hier dus een verdubbeling.

Als visie op kinderparticipatie onderschrijft in 2006 twee derde van de instellingen de visie zoals JSO in het project heeft gehanteerd; in 1999 onderschreef de helft van de instellingen de visie.

Structurele activiteiten van kinderparticipatie zijn bijvoorbeeld de kindervergadering, een enquête onder kinderen en de ideeënbus. In 1999 werd deze vorm minder toegepast dan in 2006. De enquête wordt nu bij ruim een derde van de BSO's gebruikt en de kindervergadering bij bijna tweederde, de ideeënbus staat bij een kwart van de BSO's.

De betrokkenheid van kinderen bij onderwerpen als bepalen van de activiteiten, aanschaf van materiaal, inrichting van ruimte en regels is ten opzichte van 1999 niet veranderd.

Samenvatting resultaten onderzoek stand van zaken in 2006

Nu en nog meer in de toekomst willen zowel de locaties als de stichtingen dat kinderen gevraagd wordt naar hun mening en dat zij de besluiten dan in gezamenlijk overleg met de groepsleiding en de kinderen nemen.

Voor kinderen is het voor 80% duidelijk dat zij invloed kunnen uitoefenen en hun mening kunnen geven. De groepsleiding informeert hen hier vooral mondeling over. De kinderen ervaren regelmatig de resultaten van hun inspraak. Het gaat hierbij vooral om resultaten op gebied van aanschaf van speelgoed en materiaal, bij vakantieplanning, uitstapjes en de inrichting van ruimtes.

Als het de groepsleiding niet lukt om de resultaten te laten zien dan komt dit onder andere doordat de kinderen liever willen spelen, de groepsleiding niet consequent is en de ideeën van de kinderen moeilijk haalbaar zijn.

Ongeveer de helft van de respondenten heeft meegedaan aan de trainingen kinderparticipatie van JSO en heeft ook begeleiding van JSO gekregen.

Rond 60% van de instellingen kent de materialen van JSO, slechts 20% gebruikt deze ook. De respondenten gebruiken weinig materiaal van anderen en van JSO.

Twee derde van de respondenten ontwikkelt zelf materiaal. Dit zijn onder andere gezelschapsspellen, informatiepakket voor groepsleiding, formulieren, vragenlijsten en een welkomstkaart voor kinderen.

Conclusie en aanbevelingen

Conclusie

In de vergelijking tussen 1999 en 2006 is duidelijk te zien dat er in de afgelopen jaren veel gedaan is aan de ontwikkeling van beleid rondom kinderp participatie. Alle BSO's hebben een pedagogisch beleidsplan of zijn er inmiddels mee bezig. Voor het specifiek benoemen van het onderwerp kinderp participatie geldt hetzelfde. De invloed van de begeleiding van JSO is niet direct aanwijsbaar, maar er is wel waar te nemen dat tweederde van wie de begeleiding van JSO heeft gekregen kinderp participatie in hun beleid heeft beschreven.

Deze resultaten laten zien dat iedere locatie of stichting een mening heeft over kinderp participatie en aan kinderp participatie activiteiten doet. Kennelijk is participatie gemeengoed in de BSO, maar nog niet overal structureel vastgelegd.

Ten opzichte van 1999 is er niet veel veranderd als we kijken naar de betrokkenheid van kinderen bij onderwerpen als activiteiten, aanschaf van materialen en inrichting van ruimte. In de projecten van de afgelopen jaren heeft JSO veel aandacht besteed aan de betrokkenheid van kinderen bij onderwerpen als regels, eten en wat meer beleidsmatige zaken zoals personeelsbeleid. In de resultaten is terug te zien dat met name op de beleidsmatige zaken kinderen geen invloed hebben gekregen. In de implementatietrajecten kregen we van management en groepsleiding ook veelvuldig terug dat dit voor de organisatie een brug te ver is. De inspraak van kinderen is gericht op de dagelijkse gang van zaken en de omgeving waarin de kinderen zich bevinden.

Hetzelfde geldt hier voor de betrokkenheid van ouders bij het onderwerp participatie. JSO heeft in 2004 extra aandacht aan dit onderwerp besteed. In vergelijking met 1999 is er geen groot verschil waar te nemen in de betrokkenheid van ouders.

Het management geeft aan dat de groepsleiding in 2006 veel beter toegerust is om kinderp participatie vorm te geven. De conclusie dat de trainingen hier een positieve invloed op hebben gehad is ons inziens een terechte conclusie.

Een belangrijk resultaat in 2006 is dat de BSO-voorzieningen nu en in de toekomst kinderen naar hun mening vraagt en dat in gezamenlijk overleg besloten wordt wat er gaat gebeuren. De stichtingen zijn hier iets behoudender in dan de locaties, maar de lijn is duidelijk gericht op participatie!

Om kinderen te informeren over hun rechten op participatie kiezen zij voor een mondelinge overdracht en niet voor iets op papier. JSO heeft in de projectperiode veelvuldig onder de aandacht gebracht dat het op papier vastleggen van informatie voor kinderen juist duidelijkheid geeft. Helaas is dit niet door de instellingen overgenomen.

JSO heeft in de afgelopen jaren veel materiaal ontwikkeld en veel aan implementatie gedaan. Bijna twee derde van de BSO's kent het materiaal van JSO maar vele gebruiken het niet (bijna 80%). Dit is een resultaat wat tegenvalt. De vraag is of dit iets over het materiaal zegt of over de gebruikers van het materiaal. Wat wellicht een rol kan spelen is het feit dat de helft van de respondenten kinderen begeleidt in de leeftijd van 4 tot 8 jaar. De opmerkingen in het onderzoek, maar ook de opmerkingen die JSO in de laatste jaren heeft gekregen zijn dat groepsleiding kinderp participatie met de jongste groep kinderen het moeilijkst vindt en niet vaak voorbeelden vindt die bij deze leeftijdsgroep aansluiten.

Twee derde van de respondenten geeft aan dat zij vooral eigen materiaal ontwikkelen. De indruk bestaat dat vooral de groepsleiding zoveel mogelijk wil aansluiten bij de kinderen en zelf materiaal maakt wat bij hun kinderen van dat

moment past. Of zij het materiaal van JSO dan als inspiratie gebruiken wordt niet duidelijk uit het onderzoek.

Het feit dat niet iedereen de materialen van JSO kent is een gegeven waar zeker op het gebied van PR iets mee moet worden gedaan. Uit ervaring weten we dat er veel wisseling is bij groepsleiding en managers en dat herhaling van het aanbod van groot belang is. Wellicht is het onderzoeken van de vraag waarom ze het materiaal wel kennen, maar het niet gebruiken van belang.

Aanbevelingen

Het resultaat van dit onderzoek ondersteunt de gedachte dat JSO klaar is met het ontwikkelen van materiaal. Het is nu aan de instellingen om te zorgen dat participatie structureel een plek krijgt.

- JSO kan hierbij ondersteunen door te zorgen dat de instellingen weten welk materiaal aanwezig is en hoe zij dit kunnen gebruiken.
- Het is zinvol de trainingen te blijven aanbieden aan zowel groepsleiding als management.
- Voor de BSO-voorzieningen is het vooral zaak om te werken aan de houding van de groepsleiding. Het loslaten van de eigen mening van de groepsleiding en het meer inspelen op wat kinderen willen is een belangrijk onderdeel van het werken aan kinderp participatie. Groepsleiding zou hier meer op gecoacht moeten worden door management of collega's. Het aanbieden van ondersteuning hierop zou JSO zich goed kunnen voorstellen. Dit zou dan bijvoorbeeld in de vorm van video interactietraining of door coaches op de werkvloer kunnen.
- Aandacht voor werken met jonge kinderen en kinderp participatie in zowel de informatie vanuit JSO als voor de begeleiding in de instellingen.

Tot slot

De stand van zaken rond kinderp participatie in de BSO geeft aan dat de respondenten kinderen naar hun mening vragen en gezamenlijk zouden willen besluiten wat er gebeurt. De inspanningen van het project 'Kinderparticipatie in de BSO' hebben voor het besef gezorgd dat kinderp participatie wezenlijk onderdeel van het werken in de BSO is.

Gouda, januari 2007

Voor informatie over dit onderzoek kunt u terecht bij Karin Vroonhof,
E k.vroonhof@jso.nl, T 0182 547888.

JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding
Nieuwe Gouwe Westzijde 2a
2802 AN Gouda
T 0182 547888
F 0182 547889
E info@jso.nl
I www.jso.nl